



Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Навчально-науковий інститут будівництва та архітектури
Кафедра архітектури та середовищного дизайну

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи
_____ О.А. Лагоднюк
« ____ » _____ 2019 р.

03-08-28



РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

ІСТОРІЯ МИСТЕЦТВ І ДИЗАЙНУ
HISTORY OF ART AND DESIGN

(назва навчальної дисципліни)
(name of the discipline)

спеціальність 191 «Архітектура та містобудування»
specialty 191 «Architecture and Urban-planning»

Рівне - 2019



Національний університет

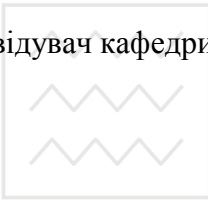
Робоча програма «Історія мистецтв і дизайну» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування» денної форми навчання. – Рівне: НУВГП, 2019. – 20 с.

Розробник: Луц В. Д., доцент кафедри архітектури та середовищного дизайну

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри архітектури та середовищного дизайну

Протокол від « ____ » _____ 2019 року №

Завідувач кафедри архітектури та середовищного дизайну



_____ (О.Л. Михайлишин)
та природокористування

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування»

Протокол від « ____ » _____ 2019 року №

Голова науково-методичної комісії _____ (О.Л. Михайлишин)

© Луц В.Д., 2019
© НУВГП, 2019



ВСТУП

Програма курсу «Історія мистецтв і дизайну» спрямована на формування у студентів базових знань з історії розвитку образотворчого мистецтва та архітектури від первісності до сьогодення ознайомлення з культурними доробками провідних країн світу, шедеврами мистецтва, історією їх створення. Послідовне вивчення історії мистецтва та дизайну має допомагати студентам сформувати адекватне розвитку мистецтва на різних етапах історичного розвитку. Засвоєння всієї світової мистецької спадщини є однією з важливих передумов розуміння сучасних проблем в архітектурній професії.

Основними завданнями є у формування у студентів розвинутого художнього смаку, почуття прекрасного, здатності до самостійного композиційного мислення та індивідуального бачення архітектурного твору на основі розуміння його структури та художньо-образної, семантичної побудови.



АНОТАЦІЯ

Робоча програма курсу «Історія мистецтв і дизайну» підготовлена відповідно до навчального плану спеціальності 191 «Архітектура та містобудування».

Основна частина навчального матеріалу розглядається в рамках лекційних занять. Для закріплення та поглиблення лекційного курсу передбачено семінарські заняття, на яких студенти мають засвоїти навички самостійного аналізу пам'яток архітектури. Аналітичні теми, що пропонуються, пов'язані з вивченням пам'яток мистецтва в різні історичні епохи, з дослідженням окремих, найбільш визначних творів минулого та сьогодення

Самостійна робота студентів по курсу, на яку відводиться більше половини навчального часу, також виконання аналітичної роботи на задану тему. Передбачаються також окремі екскурсії в музей для вивчення пам'яток мистецтва в натурі.

Ключові слова: Світове мистецтво, дизайн, мистецькі стилі.



ABSTRACT

The program of the course "History of Arts and Design" is prepared in accordance with the curriculum of specialty 191 "Architecture and Urban Planning".

The bulk of the study material is considered within the framework of the lectures. To consolidate and deepen the lecture course, you will have seminars where you will learn the skills of self-analysis of architectural monuments. The analytical themes proposed are related to the study of art monuments in various historical epochs, with the study of individual, most prominent works of the past and the seventh-day

Independent work of students at the course, which is allocated more than half of the training time, as well as the implementation of analytical work on a given topic. There are also separate excursions to the museum to study the art of nature in nature.

Key words: world art, design, artistic styles.



1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
1	2	3
Кількість кредитів 3	Галузь знань 19 «Архітектура та будівництво»	Нормативна
Модулів – 2	Спеціальність 191 «Архітектура та містобудування»	Рік підготовки: 4-й Семестр: 7-й
Змістових модулів – 6		Лекції: 16 год.
Загальна кількість годин – 90		Семинарські: 14 год.
		Самостійна робота: 60 год.
Тижневих годин: аудиторних: 7 семестр - Самостійної роботи студента (СРС): 7 семестр – 60 год.	Рівень вищої освіти: бакалавр	Вид контролю: екзамен

Примітка.

Співвідношення кількості аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи студентів становить: 57% до 43%.



2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є ознайомлення студентів з історією світового образотворчого мистецтва та дизайну, стильовими особливостями мистецтва різних часів, творчістю провідних майстрів, розширення художнього кругозору студентів та формування у них загальної уяви про головні напрямки розвитку світового та вітчизняного мистецтва і дизайну.

Завдання курсу полягає у формуванні у студентів розвинутого художнього смаку, почуття прекрасного, здатності до самостійного композиційного мислення та індивідуального бачення мистецького твору на основі розуміння його витоків, внутрішньої структури та художньо – образної, семантичної побудови.

При проходженні цього курсу вивчається історична періодизація мистецького процесу, з'ясовується його залежність та обумовленість соціальними замовленнями різних епох.

У результаті вивчення курсу студент повинен **знати**:

- особливості розвитку основних мистецьких стилів в хронологічній послідовності, їхні характерні риси.
- понятійно-термінологічний апарат, дотичний до історії мистецтв;
- студенти мають володіти з основними мистецькими термінами та поняттями.

Вміти:

- на основі отриманих знань визначати головні закономірності розвитку світового і вітчизняного мистецтва;
- систематизувати та аналізувати пам'ятки мистецтва.

В підсумку вивчення курсу «Історія мистецтв і дизайну» студенти мають оволодіти знаннями, які поглиблюють їх розуміння загально історичного мистецького процесу та його ролі в житті суспільства, дозволяють встановити глибинні зв'язки між мистецькою спадщиною та сучасністю.



МОДУЛЬ 1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ПЕРВІСНЕ МИСТЕЦТВО. МИСТЕЦТВО ДАВНЬОГО СХОДУ

ТЕМА1. Первісне мистецтво. Мистецтво Давнього Сходу

Походження мистецтва. Мистецтво як одна з форм суспільної свідомості. Основні етапи розвитку первісного мистецтва (палеоліт, мезоліт, неоліт). Місцезнаходження основних пам'ятників. Монументальний живопис: Наскальні малюнки і розписи в печерах. Скульптурні твори. Виникнення кераміки. Найдавніші орнаменти. Мегаліти(менгіри, дольмени, кремлехи).

Поняття Давнього Сходу. Археологічні відкриття. Мистецтво давнього Єгипту Періодизація культури Давнього Єгипту. Своєрідність єгипетського мистецтва. Взаємодія релігії і мистецтва. Вироблення канонів і збереження їх в мистецтві Єгипту протягом тисячоліть.

Додинастичний період. Мистецтво Раннього царства (кін. IV –поч. III тис. до н.е.)Мистецтво Давнього царства (XXVIII-XXIV ст. до н.е.). Мистецтво Середнього царства (XXI – XVIII ст. до н.е.). Мистецтво Нового і Пізнього царств (XVI–XI ст. до н.е.). Початок формування староегипетської канонічної системи зображення людини. Геометрична узагальненість форм, статичність, фронтальність, симетричність в побудові статуй. Фризоподібна побудова композицій рельєфів заупокійних храмів і гробниць. Рослинний і геометричний орнамент в монументальному і прикладному мистецтві. Особливості синтезу архітектури, скульптури і живопис в мистецтві Давнього Єгипту. Мистецтво Месопотамії та Ірану.



ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 АНТИЧНЕ МИСТЕЦТВО

ТЕМА 2. Мистецтво Егейського світу. Мистецтво Стародавньої Греції

Світський характер егейського мистецтва і його значення для виникнення грецької художньої культури.

Географічні і хронологічні межі егейської культури (кінець III тис. - XII в до н.е.). Археологічні дослідження, що відкрили егейську культуру (розкопки Шлімана, Еванса, Бледжена і др.). Особливості грецької міфології і художньої культури. Образ людини в грецькому мистецтві. Основні етапи розвитку грецької художньої культури. Мистецтво грецької архаїки(VII-VI ст. до н.е.). Рання класика(500-450 рр. до н.е.)Висока класика(450-410 рр. до н.е.). Пізня класика(410-323 рр. до н.е.). Мистецтво еллінізму(кінець VI-I рр. до н.е.). Еллінізм - новий етап в розвитку рабовласницької культури. Злиття грецьких традицій з традиціями мистецтва народів Близького Сходу.

ТЕМА 3. Мистецтво Стародавнього Риму

Витоки римської художньої культури і її зв'язок з культурою етрусків і греків. Загальна характеристика римського мистецтва і його відмінні риси. Періодизація римського мистецтва. Мистецтво етрусків. Мистецтво Риму епохи республіки(кінець VI - кінець I ст. до н.е.). Характерні риси римського образотворчого мистецтва. Мистецтво Римської імперії (кінець I ст. до н.е. - V ст. н.е.). Падіння Риму і античної рабовласницької культури. Значення римської художньої спадщини для розвитку західноєвропейської середньовічної культури і мистецтва італійського Відродження.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 МИСТЕЦТВО СЕРЕДНІХ ВІКІВ

ТЕМА 4. Мистецтво Візантії(IV-XV ст.). Мистецтво середньовіччя в країнах Західної Європи

Античні традиції і вплив християнської релігії на формування



візантійського мистецтва. Основні етапи розвитку візантійського мистецтва, їх відмітні та особливості.

Мистецтво епохи феодалізму в Європі і основні етапи його розвитку. Мистецтво епохи переселення народів.

Дороманське мистецтво (V-X ст.). Прикладне мистецтво і мініатюри.

Романський стиль (XI-XII ст.). Принципи синтезу архітектури, скульптури і живопис в романському мистецтві. Прикладне мистецтво. Емалі. Мініатюри рукописів. Орнамент. Вплив «звіриного стилю» на романське образотворче мистецтво. Фольклорні елементи романської скульптури.

Готичний стиль (XII-XV ст.). Формування готичного стилю. Франція - батьківщина готики. Собор як головна суспільна будівля міста. Синтез архітектури, живопису і скульптури в готичному храмі.

Мистецтво держав Сходу, Африки і Америки
Загальні поняття про середньовічне мистецтво в країнах Сходу. Скульптура і живопис Індії, Китаю, Японії. Мистецтво сасанідського Ірану, Середньої Азії і арабських країн. Мистецтво доколумбової Америки і Африки. Монументальна пластика на релігійні і світські теми. Види і жанри живопису (мозаїки, фрески, станковий живопис, мініатюри). Основи синтезу мистецтв.

МОДУЛЬ 2

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.

МИСТЕЦТВО ВІДРОДЖЕННЯ

Тема 5. Мистецтво італійського Ренесансу

Витоки та сутність Ренесансу. Мистецтво Італії: Проторенесанс, треченто, кватроченто, високе Відродження, пізні Відродження та маньєризм. Титани Відродження: Леонардо да Вінчі. Мікеланджело. Рафаель.

Тема 6. Мистецтво Північного Відродження

Північне Відродження: Мистецтво Нідерландів, Німеччини, Франції. Мистецтво Відродження в східноєвропейських країнах.



ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКЕ МИСТЕЦТВО XVII СТ. - ПЕРШОЇ ПОЛ. XIX СТ.

ТЕМА 7. Західноєвропейське мистецтво XVII ст.

Загальна характеристика. Виникнення національних мистецьких шкіл. Мистецтво Італії. Стиль бароко. Берніні. Мистецтво Фландрії: особливості живопису та визначні майстри. Рубенс Мистецтво Голландії: реалістичний характер живописних жанрів. Рембрант. Визначні майстри та школи. Побутовий жанр. Мистецтво Іспанії. Веласкес. Мистецтво Франції. Класицизм Пусена.

ТЕМА 8. Європейське мистецтво XVIII - першої пол. XIX ст.

Суспільно-історичні умови. Визначальні стилі та напрямки. Мистецтво Італії: венеціанська школа. Архітектурний пейзаж (Каналето) та архітектурні фантазії (Піранезі). Рококо і класицизм. Мистецтво Іспанії, Англії, Франції, Німеччини.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. ЄВРОПЕЙСЬКЕ МИСТЕЦТВО 2-Ї ПОЛОВИНИ XIX – XX СТ.

ТЕМА 9. Європейське мистецтво 2-ї половини XIX ст.

Загальна характеристика. Розвиток капіталізму і мистецтва. Мистецтво Франції. Еволюція стилів та напрямків: Імпресіонізм. Постімпресіонізм. Стиль модерн. Провідні майстри та школи. Мистецтво Німеччини. Мистецтво Італії та Іспанії. Мистецтво Росії.

ТЕМА 10. Мистецтво XX ст.

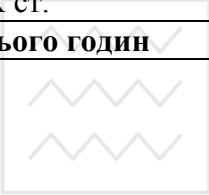
Мистецтво модернізму. Художня культура тоталітарного суспільства. Мистецтво Латинської Америки. Західноєвропейська художня культура другої пол. XX ст. Дизайн і сучасні напрямки прикладних мистецтв. Вплив глобалізації на розвиток художньої культури.



4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем змістових модулів	Кількість годин			
	Лекції	Семинарські заняття	Самостійна та індивідуальна робота	Разом
1	2	3	4	5
Модуль 1				
Змістовний модуль 1. Первісне мистецтво. Мистецтво Давнього Сходу				
Тема 1. Первісне мистецтво. Мистецтво Давнього Сходу	2	2	6	10
Змістовний модуль 2. Античне мистецтво				
Тема 2. Мистецтво Егейського світу. Мистецтво Стародавньої Греції	1	1	6	8
Тема 3. Мистецтво Стародавнього Риму.	1	1	6	8
Змістовний модуль 3. Мистецтво середніх віків				
Тема 4. Мистецтво Візантії(IV-XV ст.). Мистецтво середньовіччя в країнах Західної Європи	2	2	6	10
Модуль 2				
Змістовний модуль 4. Мистецтво Відродження				
Тема 5. Мистецтво італійського Ренесансу.	2	1	6	9
Тема 6. Мистецтво Північного Відродження	1	1	6	8

 Національний університет водного господарства та природокористування				
Змістовний модуль 5 Західноєвропейське мистецтво XVII ст. - першої пол. XIX ст.				
Тема 7. Західноєвропейське мистецтво XVIIст.	2	2	6	10
Тема 8. Європейське мистецтво XVIII - першої пол. XIX ст.	1	2	6	9
Змістовний модуль 6. Європейське мистецтво 2-ї половини XIX – XX ст.				
Тема 9.Європейське мистецтво 2-ї половини XIX ст.	2	1	6	9
Тема 10.Мистецтво XX ст.	2	1	6	9
Всього годин	16	14	60	90



водного господарства
 та природокористування

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
Модуль 1		
1.	Мистецтво Давнього Сходу.	2
2.	Мистецтво античного світу.	2
3.	Середньовічне мистецтво.	2
Модуль 2		
4.	Мистецтво доби Відродження.	2
5.	Мистецтво бароко та рококо в країнах Західної Європи.	2
6.	Мистецтво класицизму в країнах Західної Європи.	2
7.	Мистецтво імпресіонізму.	2
8.	Мистецтво і дизайн модерну.	2
9.	Мистецтво і дизайн ХХ ст.	2
Разом		18

6. САМОСТІЙНОЇ РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
Змістовний модуль 1		10
1	Основні етапи розвитку первісного мистецтва (палеоліт, мезоліт, неоліт).	
2	Особливості синтезу архітектури, скульптури і живопису в мистецтві Давнього Сходу.	
Змістовний модуль 2		10
1	Характерні риси римського образотворчого мистецтва.	
2	Мистецтво еллінізму (кінець VI-I pp. до н.е.).	
Змістовний модуль 3		10
1	Синтез архітектури, живопису і скульптури в готичному храмі.	

2	Середньовічне мистецтво феодальних держав Сходу, Африки і Америки.	
Змістовний модуль 4		10
1	Витоки та сутність Ренесансу.	
2	Мистецтво Відродження в східноєвропейських країнах.	
Змістовний модуль 5		10
1	Характерні особливості стилю бароко.	
2	Монументальний живопис XVII ст.	
Змістовний модуль 6		10
1	Дизайн і сучасні напрямки прикладних мистецтв.	
2	Вплив глобалізації на розвиток художньої культури.	
Усього годин:		60

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні навчальної дисципліни «Історія архітектури та містобудування» використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемний методи навчання із застосуванням:

- лекцій;
- слайдів, відеофільмів та CDR;
- виконання графічних замальовок пам'яток архітектури;
- екскурсій для ознайомлення з пам'ятками архітектури та містобудування.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в усній та письмовій формі. Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з практичних занять – з допомогою перевірки виконаних завдань;
- за індивідуальним дослідним завданням – з допомогою переві-



Для діагностики знань використовується ЄКТС зі 100-бальною шкалою оцінювання.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

1. Розрахункові завдання, задачі, лабораторні роботи (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, конкретні ситуації та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0%– завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.



Модуль 1: поточне тестування						підсумковий іспит	сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	Змістовий модуль 5	Змістовий модуль 6		
T1	T2–T3	T4	T5 –T6	T7 –T8	T9–10	40	100
10	10	10	10	10	10		
T – 4	4	4	4	4	4		
П – 4	4	4	4	4	4		
CPC –2	2	2	2	2	2		

T1, T2... T23 — теми змістових модулів

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання



0-34	незадовільно з обов'язковим повтор- ним вивченням дис- ципліни	не зараховано з обов'язковим повторним ви- вченням дис- ципліни
------	---	---

10. Методичне забезпечення

1. 03-08-33 Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Історія мистецтв і дизайну» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 191 «Архітектури та містобудування» денної форми навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/>

11. Рекомендована література

Базова

1. Антонович Є.А., Захарчу-Чугай Р. В., Станкевич М. Є., Декоративно-прикладне мистецтво, 1993.- 272 с.
2. Аполлон. Изобразительное и декоративное искусство. Архитектура: Терминологический словарь /Под ред. А.М.Кантора.- М.: Элиас Лак,1997.-736с
3. Афанасьева В.К., Луконин В.Г., Померанцева Н.А. Искусство Древнего Востока/ Под общ. ред. И. С. Кацнельсона.— М.: Искусство; Dresden: VebVerlagderKunst, 1977.—375 с.: ил.— (Малая история искусств).
4. Барокко: Архитектура. Скульптура. Живопись. - Köln: Köpeman, 2000, 521 с.
5. Вазарі Дж.Життєписи найславетніших живописців, скульпторів та архітекторів. - К.: Мистецтво, 1970.- 520 с.
6. Вельфлін Г. Основные понятия истории искусств: Проблема эволюции стиля в новом искусстве. –СПб.: Мифрил. 1994. - 428 с.
7. Виннер Б.Р. Введение в историческое изучение искусства. – М.: Изобразительное искусство, 1985. – 288 с.
8. Виннер Б.Р. Искусство Древней Греции. Курс лекций./ Ред. текста и примеч. Н. А. Сидоровой. —М.: Наука, 1972.—

9. *Винпер Б.Р.* Итальянский Ренессанс. XIII-XIV века. В 2-хт. М.: Искусство, 1977. Т.1.- 224 с; Т.2.-244 с.
10. *Власов В. Г.* Новый энциклопедический словарь изобразительного искусства: В 10 т.. - СПб.: Азбука-классика. 2004-2010.
11. Герман М. Модернизм. Искусство первой половины XX века. –СПБ.: Азбука-классика, 2003.- 480 с.
12. *Гомбрих Э.* История искусства. -М.: ООО Изд-во АСТ, 1998. -688 с.
13. *Готика.* Архитектура. Скульптура. Живопись. - Köln: Köpemann,2003 - 521с.
14. *de Моран А.* История декоративно-прикладного искусства. - М.: Искусство, 1982. – 577 с.
15. *История искусства зарубежных стран:* 17-18 вв. Учебник. - М.: Изобр. искусство, 1988. - 512 с.
16. *История искусства зарубежных стран:* Первобытное общество. Древний Восток. Античность: Учебник. М.: Изобр. искусство, 1979.-384 с.
17. *История искусства зарубежных стран:* Средние века и Возрождение: Учебник. -М.: Изобр. искусство, 1982. - 664 с.
18. *Кантор А.М.* Искусство XVIII века. М.: Искусство; Dresden: VebVerlagderKunst, 1977.-376с.
19. *Колтинский Ю. Д., Бритова Н. Н.* Искусство этрусков и Древнего Рима.—М.: Искусство, 1982.—112 с. 180 л. ил., LXIII с.— (Памятники мирового искусства).
20. *Кон-Винер.* История стилей изобразительного искусства. М.: «Сварог и К». 2000. -219 с.
21. *Популярная художественная энциклопедия:* Архитектура. Живопись. Скульптура. Графика. Декоративное искусство. В 2 т.- М.: Сов. Энциклопедия, 1986.
22. Холлінгсворт М. Велика ілюстрована енциклопедія історії мистецтв. – К. Махаон–Україна, 2007.– 512 с.

Допоміжна

23. *Грубе Г., Кучмар А.* Путеводитель по архитектурным фор-

мам. -М.: Стройиздат, 1990 - 216 с.

24. *Дмитриева Н. А.* Краткая история искусств: Очерки.— М.: Искусство, 1968. Вып. 1: От древнейших времен по XVI в.— 1968.— 348 с. ил.

25. *Емохонова Л.Г.* Мировая художественная культура: Учебное пособие. -М.: Изд. центр «Академия», 1999. - 448 с.

26. *Искусство Древнего Востока* / Общ. ред. Е. И. Ротенберга; Авт. текста М. Э. Матье и др.— М.: Искусство, 1968.

27. *Лазарев В.Н.* История византийской живописи: В 2 т. - М.: Искусство, 1986. Т.1:Текст. -330 с.; Т.2:Таблицы. -15с.+597 табл.

28. *Лихачева В. Д.* Искусство Византии IV -XV веков. -Л.: Искусство, 1986, 310 с.

29. *Любимов Л.* Искусство древнего мира: Кн. для чтения. М.: Просвещение, 1980. – 320 с.

30. *Мак-Коркодейл Ч.* Убранство жилого интерьера от античности до наших дней. - М.: Искусство, 1990. -247 с.

31. *Матье М. Э.* Искусство Древнего Египта.—2-е изд.— М.: Искусство,1970.— 200 с. ил.— (Очерки истории и теории изобразит, искусств).— 1-е изд.:1958.

32. *Мириманов В. Б.* Первобытное и традиционное искусство. — М.: Искусство; Dresden: VebVerlagderKunst, 1973.— 319 с.: ил.— (Малая история искусств).

33. *Моде Х.* Искусство Южной и Юго-Восточной Азии. - М.: Искусство; Dresden: VebVerlagderKunst, 1978.-358 с. -(Малая история искусств).

34. *Нессельштраус Ц.Г.* Искусство раннего Средневековья. – СПб.: Азбука, 2000- 384 с.

35. *Никулин Н.Н.* Золотой век нидерландской живописи. XV век. - М.:Изобр. искусство. 1981. -398 с.

36. *Полевой В.М.* Искусство XX века. 1901-1945.-М.: Искусство, 1991.-304 с.

37. *Померанцева Н.А.* Эстетические основы искусства Древнего Египта -М.: Искусство, 1985.- 255 с.

38. *Прус И.Е.* Западноевропейское искусство XVII века. - М.: Искусство; Dresden: VebVerlagderKunst, -1974.- 384 с. -(Малая история искусств).

39. *Ривкин Б. И.* Античное искусство/Под общ.ред. Н. А. Сидоровой.— М.: Искусство; Dresden: VebVerlagKunst, 1972.— 356 с.: ил.— (Малая история искусств).
40. *Ротенберг Е.И.* Западноевропейское искусство XVII века. (Памятники мирового искусства). М.: Искусство, 1971.- 103 с.+352 ил.
41. *Сарабьянов Д.В.* Стиль модерн. -М.: Искусство, 1989.-294 с.
42. *Соколова Т. М.* Орнамент – почерк эпохи Л.: Аврора, 1972.- 175 с.
43. *Тяжелов В. П.* Искусство средних веков в Западной и Центральной Европе/Общ. ред. А. М. Кантора.—М.: Искусство; Дрезден: VebVerlagKunst, 1981,—384 с.: ил.— (Малая история искусств).
44. *Тяжелов В.Н., Сопоцинский О. И.* Искусство средних веков: Византия. Армения и Грузия. Болгария и Сербия. Древняя Русь. Украина и Белоруссия /Под общ. ред.
45. *Холл Дж.* Словарь сюжетов и символов в искусстве. - М.:Крон-пресс. 1997.—656 с.
46. *Шкаруба А. М., Спанатій А.С.* Російсько-український словник художніх термінів: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів.- Каравела, 2004.-320 с.

12. Інформаційні ресурси

- 1 Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського / [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.nbuiv.gov.ua/>
- 2 Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6)/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.rv.ua/>
- 3 Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44)/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cbs.rv.ua/>
- 4 Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova> – [bibliotekahttp://nuwm.edu.ua/MySQL/page_lib.php](http://nuwm.edu.ua/MySQL/page_lib.php)
- 5 Googl Art Project.URL: <https://artsandculture.google.com/>